

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТАРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІАУЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 66 (1288)

Субота, 16 жніўня 1958 года

Цана 40 кап.

НА ТЭМЫ ДНЯ РЭСПУБЛІКАНСКІЯ МАСТАЦКІЯ КОНКУРСЫ

Кніга аб рэвалюцыйным мінулым

Гомельскі абласны краязнаўчы музей выпусіў маславым тыражом кнігу «Прапоўніц Гомельшчыны ў барацьбе за ўладу Саветаў (1917—1920 гг.)». Кніга прысвечана 40-гадоваму юбілею БССР. У ёй упершыню надрукаваны матэрыялы аб падрыхтоўцы і правядзенні Беларускай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі на Гомельшчыне. Апрача таго, у кнізе расказваецца аб прабыванні ў Гомелі і Жлобіне ў чэрні—ліпені 1919 г. Міхаіла Іванавіча Калініна, аб яго выступленні сярод чырвонаармейцаў часцей гомельскага гарнізона, рабочых чыгуначных майстэрняў гомельскага вузла, на мітынгу працоўных горада Жлобіна і на нальвічым сходзе Гомельскай гарадской арганізацыі РСДРП.

У кнізе надрукаваны матэрыялы аб III губернскай «эздзе Саветаў», які праходзіў у Гомелі з 2 па 5 кастрычніка 1920 г. На гэтым «эздзе М. І. Калінін выступіў з дакладам аб міжнародным і ўнутраным становішчы маладой Саветскай дзяржавы. Гэтая цікавая кніга напісана на падставе сапраўдных дакументаў, якія захоўваюцца ў дзяржаўных архівах Ленінграда, Масквы, Мінска, Магілёва і Гомеля.

Ф. ЗАЙЦАЎ.

Новы часопіс

Аргумент Саюза мастакоў Расійскай Федэрацыі з кастрычніка бягучага года пачынае выдаваць новы штомесячны часопіс «Художник». Часопіс разлічаны на шырокага чытача.

Разноўны жанр — аператыўны і папулярны ў рэпертуары астрадных груп і ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці. Дасціпныя сцэны, эмацыйныя драматычныя мініяцюры, вострыя фельетоны, сатырычныя інтэрмедзі, цікавыя інтэрмедзі, кафэрансы, куплеты і частушкі на надзённых тэмах карыстаюцца ўвагай саветскага глядача, прафесіянальных артыстаў і самадзейных выканаўцаў.

Нажалі, пісьменнікі і журналісты вельмі мала працуюць у гэтым жанры. І таму творчым калектывам і асобным чытацкім даводзіцца часта карыстацца выпадковымі, слабымі, часам нізкакаснымі тэкстамі, пазабавеннымі глыбокай думкай, эмацыйнасцю і літаратурнага майстэрства. У гэтым — прычына шматлікіх слушных дэкараў у адрас мастацкага кіравання Беларускага і мясцовых устаноў культуры за недавальнае змест прафесійных і аматарскіх канцэртаў.

У мэтах убагачэння рэпертуару ў галіне разноўнага жанра, асабліва да саракагоддзя БССР, Міністэрства культуры БССР разам з Саюзам пісьменнікаў Беларусі аб'явілі конкурс на такія творы. Умовы конкурсу змяшчаны ў пераходным друку.

Конкурс, да заканчэння якога засталася зусім небагата часу (1 кастрычнік), павінен выклікаць шырокі водгук у паэтаў, драматургаў, белетрыстаў і майстроў нарыса, у журналістаў і ў пачынаючых аўтараў.

Конкурс праводзіцца ў адзін тур. За лепшыя творы вызначаны прэміі ад 200 да 4 000 рублёў. Грамадскіх рэспублікі павіна праўдліва асабіва ўвагу да таго, каб гэтыя важныя культурныя мерапрыемства таласі станаўчыя вынікі. Гэта будзе спраўдзі тым, каб створаныя канцэртны сталі больш якімі па зместу, разнастайнымі па жанрах, дасканалымі па форме.

Галоўнае патрабаванне да ўдзельнікі конкурсу — адпаведнасць ў творах малой формы на знаныя, вострыя праблемы нашых дзён як ў ўнутраным, так і ў міжнародным жыцці нашай краіны.

Валідае значнае мае таксама конкурс вакалістаў і інструменталістаў, які праводзіцца ў адзін тур.

Будні музея

У вестыбюлі Дзяржаўнага мастацкага музея на невялікім сталым дэманстрацыі праходзіць калі перагледуць старонкі і праглядзець запісы, зробленыя наведвальнікамі музея, можна даведацца пра многія, пра ўражаныя тых, хто наведаў музей, пра тое, што хацелася б бачыць... Запісаў з кожным днём становіцца ўсё больш і больш.

Прагледзім некалькі з іх. Настаўнікі т. Лашкевіч і Зянькевіч з Сапачынскага раёна Гродзенскай вобласці пішуць: «Мы... першы раз наведалі музей, які зрабіў на нас вялікае ўражанне». Кароткі, хваляючы запіс зрабіў маркі Беларускага флоту. Вучыць 12-й сярэдняй школы Мінска ўсхвалявала карціна «Мінск 3 ліпеня 1944 г.» В. Волкава. Студэнт Мінскага дэсаціжнічнага інстытута прывітаў сюды ласнае імя з класічным рускім жыццём.

Прыходзіць у музей юнакі і дзвучаты, паказваючы людзі, сямейны. У надзею музей наведаў слесар Мінскага камбіната будаўнічых матэрыялаў Мікалай Іванавіч Чэрап з жонкай Палінай Патрыцкай. Доўга моўчы стаялі яны перад карцінай Зайлава, якая прысвечана абаронцам Брэсцкай крэпасці.

дзіцца ў два туры — з 20 лістапада (першы тур) і з 1 снежня (2 тур).

Удзельнікі конкурсу могуць быць маладыя піяністы, скрыпачы, віяланчальны, выканаўцы на духавых інструментах і вакальных ансамблях.

Малады, якая праўдліва належную цікавасць да конкурсу, мае шырокія магчымасці паказаць свае здольнасці, культуру і мастацкі густ у выкананні сучаснага і класічнага рэпертуару і што надзвычай важна, твораў беларускай прафесіянальнай і народнай музыкі.

Вядома, што малады адміграве выключную ролю ў творчай дзейнасці прафесіянальных і аматарскіх мастацкіх калектываў рэспублікі, а гэтае іхнае салістаў з году ў год набывае ўсё большую і большую на опернай сцэне і канцэртнай астрадзе.

Конкурс паспрые далейшаму павелічэнню ролі маладых талентаў у мастацкім жыцці БССР, глыбей раскрые новычарпальныя крыніцы новых нацыянальных кадраў музыкантаў і спевакоў.

Трэба спадзявацца, што мастацкія конкурсы знойдуць чужы водгук у нашай грамадскасці, якая прыме ў іх самы шырокі і актыўны ўдзел.

Сяргей ГРАХОЎСКИ

У родных мясцінах

Беспрычна, пра выдатных людзей нашай рэспублікі трэба пісаць, расказаць пра іх вопыт, пра іх вялікія справы, але нельга забываць пра радзых, часам непрыкметных работчы, будаўнікоў, механізатараў і калгаснікаў.

Так было надоечы, калі я пачаў збіраць у камандзіроўку, каб напісаць нарыс пра адзін з калгасцоў рэспублікі. Мы падыйшлі з рэдактарам да карты, і ён пачаў на-зваць мне раёны і калгасы, пра якія ведае кожны чытач нашых газет. Калі ж я выказаў жаданне паехаць у Глускі раён, рэдактар здзіўліўся майму выбару і сказаў, што там няма чаго паказаць, і што раён сёра перадавых ніколі не быў, і наўрад ці змагу там знайсці што-небудзь цікавае. Я прыказаў, што гэта мая радзіма, што я там даўно не быў і мне вельмі хочацца паглядзець, якія там адбыліся змены, які жыўць і працуюць мае землякі.

У канцы дваццатых гадоў я ўпершыню выязджаў з Глуска на балогальскай фурманцы ў Бабруйск, які мне здаваўся тады самым вялікім горадам у свеце. Там я ўпершыню ўбачыў мураваныя дамы, раміннікаў і чыгуначу. І сапраўды гэта было вялікае надарожжа, бо прыходзілася быць у дароце гадзін 15. Іншага ж транспарту не было.

Цяпер я ляджу на самалёце і праз 45 хвілін быў ужо ў Глуску.

З Вялікім хваляваннем ступаю на родную зямлю, на якой даўно не быў, прагна прыглядаюся да ўсяго новага, што з'явілася тут за апошнія гады. Валя самага мястэчка вырасіць вялікі мураваны будынік, гаражы і майстэрні МТС, на так званым Барозавым плодце, куды мы некалі хадзілі ў журавіны, раскінуўся цэлы прамысловы гародок: тут і электрастанцыя, і райпрамкамбінат з вялікімі цэхамі, майстэрнямі і складамі. На вуліцах Глуска з'явіліся новыя цагляныя будынікі, а як разросся малады прыгожы парк, які некалі быў, дзяржавы, садзілі па месцы былой базарнай плошчы. У рытме жыцця раёнага цэнтру адчуваецца імклівы подых нашага часу.

Мне ўспомніліся легенды і казкі, якія нарадзіліся на палескай зямлі, апаветанні старых палешукоў пра час, калі тут яшчэ ляжала непрыступная дрытва, калі каўчу на дрытчынах гадоўкаў у лямец збіваў валасы і высушваў цела, калі мучыла людзей балотная ліхаманка.

Той акраек зямлі, дзе канчалася суша, у народзе называлі «чала», а вёскі, раскіданыя на невялікіх выспах сярод балота — Загалем. Так гэтыя назвы і замацавалася да сённяшняга дня, абраўся географічна.

Толькі ў лютыя маразы, калі глыбока прамарзала балота, загалды спыняліся з'ездзіць у бліжэйшае мястэчка: накупіць солі ці якой іншай драбнiцы. А наўкол было лікае балота, непраходна дрытва...

Ні дактароў, ні фельчараў не ведалі тут — знахары і шаптухі з нараджэння да самай трыны нявечылі сваё аднавіскоўдзі, і колкі іх пайшло на той свет ад востра і тифусу, алейдзітуту і балотнай ліхаманкі. Пра школы тут і не чулі, «вышэйшай асветы» было ўмельства паставіць тры яркія ў валасным рэестры.

Так і жылі палешукі Загалля аж да самай рэвалюцыі. Калі скончылася грамадзянская вайна, энду узяліся за плуг палескія партызаны. А на балотах з'явіліся негутаўшныя людзі з трыногамі і паласатымі райкамі: нешта вымаралі, запісвалі, нешта маладыя на вялікіх скурках тоўталі паперы. Неўзабаве на Палессе пацягнуліся грабары з Украіны, прыходзілі людзі з рыдлёўкамі і сакерамі — карчалі балота, разалі дрыт-

Жыццё музея напружанае і эмацыйнае. Тых, хто наведае гэты прасторны зал, пачаюць не толькі прыгажосць роднага краю, душы саветскага чалавека, але і ўзабачаюцца веды, знаёмства з пудоўнай скарбніцай народнага мастацтва Беларусі.

С. КРУГЛОЎ.

На заммку: рабочыя Мінскага аўтазавода ў Дзяржаўным мастацкім музеі.

Фота М. Мінковіча.

Плакат мастака П. Калініна, выпушчаны Бездзяржывдавецтвам да 40-годдзя БССР.

Няхай жыве Саветская Беларусь!

суюць машыны, некалькі разоў на дзень з Мінска і Бабруйска прыходзяць пасажырска аўтобусы, з песнямі і гармонікам ад'язджаюць мясцовыя спартсмены на абласныя спаборніцтвы. Я многіх тут не ведаю і не пазнаю — вырасла цэлае пакаленне маладых, адукаваных, энергічных і неспаспыхаю маіх землякоў.

Але ж мне трэба пісаць нарыс, некуды ехаць, збіраць матэрыял.

Сакратар райкома партыі Павел Сымонавіч Ракавец называе дзесяткі калгасаў, у якіх ёсць цікавыя людзі, дзе набылі новую тэхніку, да на асунаных балотах вырошчваюць высокія ўраджай. Ён ведае кожны калгас, кожнага старошыню, кожнага брыгадзіра. Наўчаны прывітаў Зіневіч, і пацкавіўся, які яго завуч, і ўрадаваўся, што гэта мой былы аднакласнік. Міша Зіневіч цярпе кіруе вялікай калгаснай гаспадаркай у Маковічах. Яго — дырэктара мясцовай школы — калгаснікі выбралі сваім старошынем.

У той жа дзень на райкомаўскім газку я выехаў у самы далёкі калгас імя Чапаева, у вёску Слаўкавічы. На палях толькі што адракавалі жыта і стала ў маўклівым спакоі, наліваючы колас сакамі зямлі, на лугах адціталі густыя травы, дзвучаты палолі кукурузу і лён, з брыгады ў брыгаду ехалі на вадасілкае калгасныя пашталёны, над хатамі ўзняліся радыёмачты, пад карнізамі білелі ізалятары з тэянаігнутымі правадамі. У зямляках з дзвухінах вёскаў мігалі шыльды: «клуб», «сельмаг», «школа», «ашчадкаса», «яслі», «бальніца», «фельчарскі пункт», афішы новых кінакарцін.

У кожнай вёсцы засталіся нейкія стараы прыкметы: рэчка, млын, могілкі, знамя прысады, але аблічча было зусім новае, і яго мяняецца з кожным годам, з кожным днём.

Неўзабаве мы ўехалі ў густы лес. Паабалалі дарогі сталі магутныя дубы і векавыя аальшныя, дрыжаў лісце на гонікх аіпах. Пачалося Палессе. Успомнілася, які ў пачатку трыццатых гадоў з групамі камсамольцаў ехалі мы на гэтых дарогах навісціна ў новы луганы саўгас «Жалы», які стварыўся на асунаных балотах, які пераскокавалі з купіны на купіну па хісткай дрытве, несучы за плячыма граблі, каб былі чым зачыніцца, калі пад нагамі прарвецца багна.

Мне ўспомніліся легенды і казкі, якія нарадзіліся на палескай зямлі, апаветанні старых палешукоў пра час, калі тут яшчэ ляжала непрыступная дрытва, калі каўчу на дрытчынах гадоўкаў у лямец збіваў валасы і высушваў цела, калі мучыла людзей балотная ліхаманка.

Той акраек зямлі, дзе канчалася суша, у народзе называлі «чала», а вёскі, раскіданыя на невялікіх выспах сярод балота — Загалем. Так гэтыя назвы і замацавалася да сённяшняга дня, абраўся географічна.

Толькі ў лютыя маразы, калі глыбока прамарзала балота, загалды спыняліся з'ездзіць у бліжэйшае мястэчка: накупіць солі ці якой іншай драбнiцы. А наўкол было лікае балота, непраходна дрытва...

Ні дактароў, ні фельчараў не ведалі тут — знахары і шаптухі з нараджэння да самай трыны нявечылі сваё аднавіскоўдзі, і колкі іх пайшло на той свет ад востра і тифусу, алейдзітуту і балотнай ліхаманкі. Пра школы тут і не чулі, «вышэйшай асветы» было ўмельства паставіць тры яркія ў валасным рэестры.

Так і жылі палешукі Загалля аж да самай рэвалюцыі. Калі скончылася грамадзянская вайна, энду узяліся за плуг палескія партызаны. А на балотах з'явіліся негутаўшныя людзі з трыногамі і паласатымі райкамі: нешта вымаралі, запісвалі, нешта маладыя на вялікіх скурках тоўталі паперы. Неўзабаве на Палессе пацягнуліся грабары з Украіны, прыходзілі людзі з рыдлёўкамі і сакерамі — карчалі балота, разалі дрыт-

Калі мы выйшлі з лесу, — расказвае стары партызан, удзельнік трох войнаў Янаў Іванавіч Марус, — дык тут нават і пёўна не засталася. Трэба было пачынаць усё занова, а з чаго пачынаць, калі ні хадзілі, ні скацілі, ні зярніці не асталася. Затое быў трыпалы, агуртаным і загартаным ў блах народ, і ён з першага дня браўся ладзіць сваю гаспадарку. Толькі разам, толькі калектывам можна было адолець тое гора, яко нам пакінула вайна. У вёсцы ж засталіся толькі работы, старыя і дзеці, а нашы сымні ішлі на захад, дзе яшчэ грэмела вайна.

Неўзабаве на месцы вялікай прыгожай вёскі Слаўкавічы сталі абгаравыя коміны, валілася галавешкі, а калгасныя палі зарасталі палыном і бур'янам.

Калі мы выйшлі з лесу, — расказвае стары партызан, удзельнік трох войнаў Янаў Іванавіч Марус, — дык тут нават і пёўна не засталася. Трэба было пачынаць усё занова, а з чаго пачынаць, калі ні хадзілі, ні скацілі, ні зярніці не асталася. Затое быў трыпалы, агуртаным і загартаным ў блах народ, і ён з першага дня браўся ладзіць сваю гаспадарку. Толькі разам, толькі калектывам можна было адолець тое гора, яко нам пакінула вайна. У вёсцы ж засталіся толькі работы, старыя і дзеці, а нашы сымні ішлі на захад, дзе яшчэ грэмела вайна.

Неўзабаве на месцы вялікай прыгожай вёскі Слаўкавічы сталі абгаравыя коміны, валілася галавешкі, а калгасныя палі зарасталі палыном і бур'янам.

Калі мы выйшлі з лесу, — расказвае стары партызан, удзельнік трох войнаў Янаў Іванавіч Марус, — дык тут нават і пёўна не засталася. Трэба было пачынаць усё занова, а з чаго пачынаць, калі ні хадзілі, ні скацілі, ні зярніці не асталася. Затое быў трыпалы, агуртаным і загартаным ў блах народ, і ён з першага дня браўся ладзіць сваю гаспадарку. Толькі разам, толькі калектывам можна было адолець тое гора, яко нам пакінула вайна. У вёсцы ж засталіся толькі работы, старыя і дзеці, а нашы сымні ішлі на захад, дзе яшчэ грэмела вайна.

Неўзабаве на месцы вялікай прыгожай вёскі Слаўкавічы сталі абгаравыя коміны, валілася галавешкі, а калгасныя палі зарасталі палыном і бур'янам.

Калі мы выйшлі з лесу, — расказвае стары партызан, удзельнік трох войнаў Янаў Іванавіч Марус, — дык тут нават і пёўна не засталася. Трэба было пачынаць усё занова, а з чаго пачынаць, калі ні хадзілі, ні скацілі, ні зярніці не асталася. Затое быў трыпалы, агуртаным і загартаным ў блах народ, і ён з першага дня браўся ладзіць сваю гаспадарку. Толькі разам, толькі калектывам можна было адолець тое гора, яко нам пакінула вайна. У вёсцы ж засталіся толькі работы, старыя і дзеці, а нашы сымні ішлі на захад, дзе яшчэ грэмела вайна.

Папаўненне ідзе

Пра некалькі дзён многія з іх стануць навучнікамі Мінскага мастацкага вучылішча. Цяпер жа гэта яшчэ толькі мара, адзіненне якой залежыць ад аднаго, можа, акамена. Дык як жа тут не хваляцца?

Гуць экзамены. Я дзярвай, за якімі сядзяць экзаменатары, уарушана прыцілі групы чаканчых. Таропка, у апошні раз перагортваюцца старонкі падручніка.

— Ты з якой групы? — пытае суседа невысокі дробнатыры хлапчук.

— З пятай, а што?

— У вас аднакі па спецпрадмету не наведвалі? У нас таксама, — дадае ён ціхай. — Эх, каб ведаў!..

Хіба можна расказаць, як гэта важна ведаць, ці зможаць ты стаць мастаком, ці будзеш вучыцца тут, у гэтых класах? Так думваюць мінчанін Ігар Расохін, Ягор Капшаў і Слаўгарада, Рыгор Данчанка і дэлегата Камарынскага раёна Гомельскай вобласці. Ды і не адны яны. Быць мастаком — гэта так захапляюча і цяжка!

І вост работы паступаючых разглядае камісія. Яны роняць, як і людзі, што працавалі над імі. Ады роблены акаралілі ці маслам, другія — звычайным са школьнай парты простым алоўкам: большыя, меншыя, на паперы і на кавалях палатна.

— Вось гэту работу, — паказвае дырэктар вучылішча І. Краснеўскі, — можна лічыць добрай.

На невялікім каваляк палатна старанна выпісаны маслам гладыш, сеедзіца фарбамі адыкі, лішчца пругкія складкі шпукі. Уверсе ладкічны надпіс: «Навуменкаў, Баранавічы».

— Ведаеце, — гаворыць дырэктар, — добрых работ многа. Многа свежасці, непадробнасці, умения. Іншы раз нават цяжка сказаць, акая работа лепшая. Справа ў тым, што ўроств паступаючых рэзны, падрыхтоўка — таксама. Тут і гэта траба ўлічваць.

Далей ён гаворыць, што жадаючы паступіць у вучылішча вельмі многа. Заўважана больш за сто.

— І ўсё больш з абласцей, а раёнаў. Дзеці калгаснікаў, рабочых. Усё гэта вельмі прымяна. Ну, а хто з іх тут будзе вучыцца — стане вядома праз некалькі дзён.

У Мінскім мастацкім вучылішчы ідуць прыёмныя экзамены. Гарачыя дні хвалявання, чакання, надзей. А пеладаль адысь, у класах музичнага вучылішча, у гэты час цішыня. Нясе праходзілі ад свежаыбеленых сцен. Экзамены тут ужо скончыліся. На 7 адзінаўдзі вучылішча прынята 70 чалавек. Неўзабемку пройдучы да іх чатыры гадзі навучанна. Пасля сканчэння выпускнікі раз'едуцца па розных кутках Беларусі, стануць выкладчыкамі ў школах. Частка пойдзе ў кансерваторыю.

Дык пажадаем жа поспехаў, творчай любові да выбранай прафесіі і тым, хто адпачывае ў чаканні навуцальнага года, і тым, хто здае свой апошні экзамен.

М. СТРАЛЬЦОВ.

Агляд самадзейных калектываў

У Маладзечанскім раёне праведзены агляд мастацкай самадзейнасці, прысвечаны 40-годдзю БССР. Агляд адрылі самадзейныя артысты Хожавскага сельскага Дома культуры. Натхнілі прачытала Алена Мінакоўская верш «Садзата свету». Таленавіта выканала калгасныя частушкі Вера Полаз. З'одной спывачкай паказала себе Алена Іванка; у яе рэпертуары — народныя песні «Я на горку ішла», «Называю мяне непрыгожай» і іншыя. У праграме калдэрта хожавцаў было многа добра падрыхтаваных музичных нумараў.

Разнастайную праграму паказаў калектыв самадзейнасці Маркаўскага сельскага Дома культуры. Больш 30 яго ўдзельнікаў уваходзіць у хор, які зладзіла і дружна выканаў беларускае народнае песню «Чорна галка», «Марш саветскіх патрыотаў», рускуе народнае песню «Над палымі зорка светлая».

Калектыв самадзейнасці Маркаўскага сельскага Дома культуры — адзін з лепшых у раёне. Выступленні яго любяць ва ўсіх арцельска раёна. Паспех калектываў — вынік напружанай працы. Назначены кіраўніком самадзейных артыстаў з'ўзляецца настаўніца мясцовай самагдовай школы Софія Валь.

Многа цікавага было і ў праграме калектываў мастацкай самадзейнасці Жарлаўскай і Мароскаўскай хат-чытальняў, а таксама Халкоўскага Дома культуры.

Пераможцам раёнага агляду з'ўзляецца калгасныя падручнікі. Лепшыя нумары будуць паказаны на абласным аглядзе мастацкай самадзейнасці.

Т. ЗАЛЕСКАЯ.

Аддзел рэдкай кнігі

Кнігалюбы Мінска, а іх у сталіцы няма, амаль што кожны дзень наведваюць магазін падлісных выданняў. Справа ў тым, што тут працуе адзін з рэспублікі аддзел рэдкай кнігі, паслугамі якога карыстаюцца многія. Узвуч хача б такі прыклад. Настаўнік Янчыч не паспеў сваеацсва падлісацца на творы Жуля Верна, і яму аформілі падліску толькі з чывёртага тома.

— Дзе ж узвуч першыя тры? — спытаўся Янчыч.

— Зварніцеся ў аддзел рэдкай кнігі, — параві яму.

Прадаўшчыня Любоў Бакун запрасіла часцей наведваць аддзел. У хуткім часе ў магазін сапраўды прывіслі для продажу некалькі тамоў Жуля Верна, Першыя тры тамы і набыў Янчыч. Такіх прыкладаў можна прывесці нямала.

У аддзеле можна набыць кнігу не толькі з сэрты падлісных выданняў апошніх год. Сюды часта звартаюцца да дапамогай гадзіць тое ці іншае дарэвалюцыйнае выданне, акое даўно стала бібліяграфічнай рэдкасцю. Так, супрацоўнікі Дзяржаўнага бібліятэкі імя Ул. І. Леніна доўга час шукалі зборнік нот дзярвалюцыйных песень. Набыць гэтыя каштоўнае выданне бібліятэцы дапамагі работнікі аддзела рэдкай кнігі. Для абласной бібліятэкі імя А. С. Пущкіна набыта некалькі тамоў матэрыялаў рэформы 1861 г., якія таксама сталі бібліяграфічнай рэдкасцю. Надаўна аддзел падрыхтаваў бібліятэку для Інстытута замежных моў. Сярод кніг — руска-беларускі слоўнік, творы Т. Шаўчэка, Б. Гарбатыва, падручнікі, якія выдаліся ў розныя гады.

Калі мы выйшлі з лесу, — расказвае стары партызан, удзельнік трох войнаў Янаў Іванавіч Марус, — дык тут нават і пёўна не засталася. Трэба было пачынаць усё занова, а з чаго пачынаць, калі ні хадзілі, ні скацілі, ні зяр

Беларуская драматургія крочыць наперад

Я. РАМАНОВІЧ

Беларуская драматургія расце ўсё больш і крочыць наперад. Праўда, пакуль гэты рост ідзе за кошт колькасці новых твораў, а не іх якасці. Але маладыя пісьменнікі, якія ідуць у драматургію, пачынаюць свае зноўнасці на вопыт майстэрства і жыццёвую мудрасць, беспрэчна, праз некаторы час даб'юцца і належнай якасці.

Маладыя — будучыя нашага жыцця, яго перспектывы. Высакародная задача кожнага тэатральнага калектыву, кожнага яго кіраўніка і рэжысёра — усмерна падтрымліваць першыя крокі маладога аўтара ў адным з самых складаных відаў літаратуры — драматургіі, дапамагаць выхаванню літаратурнай моладзі, смела ўключаючы ў рэпертуар творы маладых аўтараў. На шматлікіх прыкладах можна давесці, што свечасова падтрыманне пачынанне маладога пісьменніка ўмцавае яго веру ў свае сілы, упэўненасць у пераадоленні цяжкасцей, жаданне лепш тварыць.

Акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы наперад прызначана маладзёраў і спробаў ад мастацтва, якія, нажаль, у гэтым калектыве яшчэ ёсць, паставіў першую п'есу празаіка І. Мележа «Пакуль вы малады» і гэтым, стымулаваў стварэнне аўтарам новай п'есы «Дні нашага нараджэння». У першай п'есе аўтар няглыбока і нямела вырашае праблему ўзаемаадносін людзей, замаруджвае развіццё падзей апазданымі характарам твора. У новай гістарычнай драме, прысвечанай стварэнню Беларускай дзяржавы ў бітвах за Савецкага Саюза, аўтар вырашае мастацкую задачу ў шырокім эпічным плане, вобразы набываюць драматычную выразнасць, аб'ёмнасць. Аўтар мяняе алока на фарбы, акварэль — на масла. Вядома, і ў гэтым вялікім складаным на задуме творы ашчэ шмат недаканалага, нераскрытага, неадпрацаванага. Але хочацца адзначыць упэўненасць, з якой аўтар выходзіць на нялёкі шлях драматургіі, яго шчырае жаданне сказаць сваё слова ў гэтым вялікім патрэбным жанры.

Тэатр імя Янкі Купалы прыняў і гэтую п'есу І. Мележа да пастаноўкі і, м'як вярнуў, што калектыву зможа дапамагчы аўтару зрабіць п'есу «Дні нашага нараджэння» больш дасканалай.

Купалаўцы з багатай практыкай ведаюць, што, падтрымліваючы першы крок пісьменніка, тэатр можа спадзявацца, што аўтар не забудзе надалей дарогу ў тэатр. Свечым прыкладам таму можа служыць драматычны дэс А. Макавічэна, які ў свой час п'есу «На досвітку» прынес у тэатр імя Янкі Купалы. Тэатр не пашкадаваў ні сіл, ні сродкаў на пастаноўку яшчэ слабі п'есы. Неўзабаве драматург даў яму сваю новую камедыю-сатыру «Выбачце, калі ласка!», якая абыйшла амаль усе сцены Савецкага Саюза. Зараз тэатр прыручае над новай п'есай драматурга «Каб людзі не журніліся». Наша размова — пераважна аб новых п'есах, якія прыняты тэатрам рэспублікі ў рэпертуар, але яшчэ не паказаны глядачу. Таму і характарыстыкі п'ес дапоўняюць зыходзячы з іх літаратурных выразнасці; спрынічна ж тымі моцны вельмі адраўніваюцца ад драматычнай першаасновы.

Сцяжардзкім А. Луначарскага, зроблена ім у свой час на пленуме праўлення Саюза пісьменнікаў у Маскве, што тэатр — гэта тэлефон, а ўся справа ў паліцыі — п'есе, выклікала прачыненні тэатральнага дзеячаў. Яны справядліва даводзілі, што тэатр — не механічны перадачы п'есы, а самастойны і глыбокі іх інтэрпрэтар. Тэатр можа ўзяць абодва правільныя шляхі твор. Класічны прыклад таму — права «Чайкі» А. Чкава ў Александрыні і поспех яе ў МХАТ.

Рэспетыўна новай п'есы А. Макавічэна «Каб людзі не журніліся» тэатр імя Янкі Купалы паказаў тэатральнай і пісьменніцкай грамадскасці. У выніку творчай дыскусіі вывяслялася, што п'есе неабходна перапрацаваць. Тэатр, які вельмі зацікаўна працуе над п'есай, не адродзіў дапамагчы аўтару выправіць многія істотныя не недахопы і яшчэ больш умцаваў іх у сваёй жудалай інтэрпрэтацыі. П'еса патрабуе глыбокіх мастацкіх аб'ядненняў. Скара-спела, ампліфічнае коўзанне на дробных пасобных з'явах жыцця вядзе да натуралістычнага яго адлюстравання. Асобны, не раскрыты ў сваёй ідэальнай сутнасці выпадак не можа быць аб'ектам мастацкага твора. Менш таімакі, шмат у чым устарэлымі прыватнымі выдаткамі напоўнена п'еса А. Макавічэна «Каб людзі не журніліся». Сабраны ў адні фокус, яны дзюць скажонае ўз'ядненне аб рэалісці. Імяна такі прыватны выпадак — уся гісторыя з Раманам і яго іштасным дэсам. Або з новым старэйшым каліса трынацітысячцінам Кавальчуком, які не знаходзіць сабе дапамогі не толькі ў калгасніку, а нават у такіх стаючых людзей, як Пярэшка, Акісія, а тасема і ў партыйных арганаўшчыках, якія проста не паказаны ў п'есе або ўскосна прадстаўлены тыпамі накіст-талт бюракраты і хабарніка Гудзевы.

Не ведаючы добра калгаснага жыцця, слета сласваючы за аўтарам, тэатр дарма патраціў шмат часу, працуючы над сіні-

чым увасабленнем назуманай карнім калгаснага жыцця.

Анак, нягледзячы на вялікія недахопы, спектакль можа быць папраўлены і перапрацаваны. Зарука таму — зноўнасці аўтара, яго востра назіральнасць. У гэтым мы упэўнены і таму, што ў цэнтры п'есы — моцная і цікавая фігура простага рабочага, камуніста Кавальчука, які на-дзелены ўсім адметным чалавечым рысамі і прывабнасцю. Калі аслабіць Кавальчука ад некалькіх анархічных метадаў яго кіраўніцтва калгасам, ад наўмыснага індывідуалізма, то ён можа вырасці яшчэ ў больш значную фігуру станючага героя, праблема якога ўсё яшчэ і след не вырашана ў нашай драматургіі.

М. Горкі пісаў: «Мы жывем у эпоху глыбока, небывала, усебакова драматычную, эпоху нараджэння драматызму, працэсу разбурэння і стварэння».

Ці можна сказаць аб п'есе Макавічэна «Каб людзі не журніліся», што гэта твор вялікага драматычнага напружання? Не. Бо ў аснове канфілікту ляжыць дробны выпадак — паўраба Раманам машына насення бульбы. На гэтай аснове аўтар імкнецца стварыць глыбокую, псіхалагічную драму. Анак для гэтага няма пастаў, а таму і ўсе драматычныя сітуацыі ўяўляюцца нам як надуманыя і штучныя. На сваім характары п'еса «Каб людзі не журніліся» бліжэй да сатырычнай камедыі, і наўмысна, што такой яна і павіна была.

У вядомых рашэннях па ізаляцічных пытаннях партыя заклікае пісьменнікаў да барацьбы з адмоўнымі з'явамі нашага жыцця, да выкарэнення жанра сатыры. Анак вядома, што савецкая сатырычная камедыя павіна мець прыноснае адно-зненне ад камедыі буржуазнай. Савецкая сатырычная камедыя, у аснове якой — барацьба новага, перадавога з адмоўным старым, усёй сваёй сутнасцю павіна ствараць новае жыццё, усаўляць яго станючыя рысы. Імяна ў вострай барацьбе перадавога з адсталым і моцна нараджаюцца жыццёвыя праўдзівыя вобразы герояў нашай сучаснасці.

В. Палескі п'есу якая «Гарачыя кіркі» прыняў да пастаноўкі тэатр імя Янкі Купалы, імкнецца вырашыць тэму, бліжэй да тэмы «Каб людзі не журніліся», сродкамі камедыі жанра са анічымі элементамі гумору і сатыры. У аснову яго п'есы пакладзены знада анекдатычны выпадак, калі цырульнік станючы старэйшым калгасам, і не ведаючы як след сельскагаспадарчай справы, разваляе калгас. Але ў жанры камедыі такі сюжэтны ход зусім прамерны.

Другая камедыя В. Палескага «З таго свету» — аб людзях, якія вяртаюцца на радзіму з эміграцыі, запікавіла Гродзенскі драматычны тэатр. Ён сітуацыя тасема найлепшым чынам моцна быць паказаны і набудуць пераканальнасць у камедыіным плане.

Ясна вызначаны жанр мае вялікае значэнне для фарміравання драматычнага твора. Гэта асабліва добра разумець, калі глядзіш спектакль тэатра імя Янкі Купалы «Людзі і д'яблы» К. Крапівы. Гэтую п'есу прыручае да пастаноўкі і тэатр імя Янкі Купалы. У жанры меладрамы, у якой напісаны «Людзі і д'яблы», зусім прамерная гранічная завоўстранасць сітуацыі, адналінаваасць характараў, чорныя маскі і панонгі і іншыя сродкі спрынічна вырашаны, тым больш, калі ўсё гэта палмацавана спраўдзенай жыццёвай дакладнасцю.

Сіла савецкай драматургіі ў яе жыццёвай праўдзе. Савецкае жыццё, напученае вялікімі адзясненямі, павіна быць глыбока адлюстравана нашай драматургіяй. Праўдзівая п'еса моцна хвалюе глядача, прымушае яго перажываць разам з героямі твора, выклікае глыбокія думкі. Савецкая драматургія павіна быць дасканала знаўчымі сваёй справы, спраўдзенымі майстрамі слова і вобразу. Адрэц ад нашай рэалісці, кабінетная творчасць, ігнараванне патрабаванняў народа ніколі не дадуць мажлівасці мастаку дакладна выказаць свой грамадзянскі абавязак.

Метад сацыялістычнага рэалізма акрывае перад мастаком самы шырокія мажлівасці для шматграннага адлюстравання жыцця ў яго іштасным руху наперад, для стварэння хвалючых твораў. Але для гэтага мала, вядома, аднаго толькі пранікнення ў жыццё. Неабходна авалодць драматычным майстэрствам, умець знайсці цікавы і тыповы жыццёвы канфілікт і правільна вырашыць яго ў п'есе.

Той факт, што п'еса Івана Шамякіна «Не верце шчыры» прынята да пастаноўкі і двума тэатрамі (тэатрам імя Янкі Купалы і тэатрам юнага глядача), сведчыць

аб яе літаратурных і спрынічных вартасцях, нягледзячы на тое, што гэта першы драматычны вопыт вядомага празаіка. У п'есе моцны канфілікт, цікава распрацаваны сюжэт, досыць яркавыя характары дзеючых асоб і багатая мова. А галоўнае — ў ёй створана жыццёвая праўдзівая атмасфера. Некалькі зацікаўна экспліцытныя п'есы, яе крыху марудны тэмп моцна быць пераадолены ў тэатральнай пастаноўцы.

У рэпертуарным партфелі тэатра імя Янкі Купалы ўжо даўно ляжыць першая п'еса празаіка Яўгена Васількіна — «Карацельскі гамбіт». Аўтар п'есы чакан кваліфікаванай і добраапрацаванай рэжысёрскай дапамогі. Ён добра ведае асродкі чыгуначнікаў, аб якіх піша. У цэнтры яго п'есы мог бы стаць знатны машыніст Сідан Тэлеціч, у якога надзвычай цікавая біяграфія. Анак аўтар, відаць, шукаючы вясніш драматычных канфілікт і спрынічных эфектаў, аддаў галоўную ўвагу Невядомскаму, чалавеку хваранітаму, нипраўнаму, з наўмысна ўскладнятай псіхалогіяй, лішняму па сутнасці чалавеку.

Сідан Тэлеціч, на нашу думку, можа і павінен заняць у п'есе «Карацельскі гамбіт» галоўнае месца, бо гэта чалавек новы, цікавы, шчыры патрыёт сваёй справы, які, аднак, робіць часам памылкі ў жыцці і трапіла ў складаныя сітуацыі. Але гэта патрабуе ад аўтара перапрацоўкі п'есы, глыбокага псіхалагічнага раскрыцця вобраза.

Вядома, што работа над тэматыкай нашай сучаснасці куды больш складаная, чым над таматнай коць бы і недаўскага мінулага. Але ж і ўвядзеныя глядача, яго ўхваляванасць назімаемымі праблемамі тасема куды большае, чым ад п'ес аб мінулым. Вось чаму мы не можам не папракчыць Брэсці тэатр імя ЛКСМБ, які, жыўчы побач, у адным горадзе з пачынаючым драматургам сласарам брэсцкага завода т. Сухаверзавым. Ідзе па шляху найменшага супраціўлення. Тэатр біра з рэпертуару ўжо гэтыя, пастаўленыя неадзе твора, а не імкнецца дапамагчы пачынаючому драматургу ў прапаноўцы яго п'есы «Абруч». У нас п'ес аб працоўных справах і жыцці рабочых — будучы сацыялістычнага жыцця вельмі мала, а п'еса Сухаверзавы праўдзівая паказвае рабочае асроддзе, рабочую самю з яе надзённымі праблемамі. Драматургіяны слабасці твора, абумоўленыя асуднасцю ў аўтара літаратурнага вопыту, моцна быць выпраўлены пры дружнай працы з рэжысёраў тэатра.

Характэрная асаблівасць у развіцці беларускай драматургіі на сёнешнім ата-пе — не толькі тое, што ў драматургію ідуць вядомыя празаікі і паэты, але галоўным чынам смела акрыць тэатрамі заслоны для п'ес маладых драматургаў. Аб гэтым сведчыць выхад у свет п'ес «Папарыць-кветка» І. Козела, «Юныя месіны» Гуткоўска і Хазанскага, «Аркады Жыгальскі» Е. Пасва ў тэатры юнага глядача, «Выбух» М. Гарульва і М. Алтухова ў Магілёўскім драматычным тэатры, «Сініцыны» Р. Раманова ў Брэсцім тэатры імя Ленінскага камсамола, «Паўторны візіт» С. Дубравіна ў Ружанскім дзяржаўным тэатры імя М. Горкага, «Родная маці» М. Алтухова ў тэатры імя Янкі Купалы, «Мені з'явіўся» С. Свірыдава і «Начыстая сіла» Г. Сцяпанскага ў Бабруйскім перасобным тэатры.

Трэба адзначыць яшчэ цікавую з'яву з пастаноўкамі гэтых твораў. Пры ўсім недаверу адміністрацыі тэатраў да п'ес пачынаючых драматургаў, практыка іх пастаноўкі паказвае, што, напрыклад, п'еса І. Мележа ў пастаноўцы тэатра імя Янкі Купалы «Пакуль вы малады» па ўвазе да яе глядача стаіць амаль на роўні з такім спектаклем, які мае вялікі поспех, як «Ліса і вінаград». П'еса М. Алтухова «Родная маці» па наўмысленню і колькасці паказаў займае першае месца ў рэпертуары тэатра імя Янкі Купалы. Зараз гэтую п'есу паставіў Харкаўскі рускі драматычны тэатр. Міністэрства культуры Украіны ўзяло яе для пераказу на Украінскую мо-

(Заканчэнне на 3-й стар.)

Творчыя вынікі гастролей

У ліпені праходзілі гастролі Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы ў сталіцы братняй Украіны.

У гэтым годзе Кіеў наведала многа калектываў, якія дастойна прадстаўлялі мастацтва тых братніх народаў. Тут былі Маскоўскі драматычны тэатр імя Маякоўскага, Ленінградскі тэатр імя Янкі Купалы, Беларускае акадэмічнае тэатр імя Янкі Купалы. Адначасова гастралі-валі Кіраваградскі рускі драматычны тэатр і Дзюскі тэатр музычнай камедыі. У творчым спрынітце беларускія майстры занялі адно з вядучых месцаў.

Рашэннем Міністэрства культуры СССР тэатр імя Янкі Купалы за творчыя поспехі ў час гастролей у Кіеве ўзнагароджаны Ганаровай граматай. Ганаровымі граматамі Міністэрства культуры СССР ўзнагароджаны тасема народныя артысты Савецкага Саюза Б. Платонаў, Г. Глебаў, П. Малчанав, народны артыст БССР Ул. Дзядзюшка, С. Вірыла, заслужаны артыст БССР Т. Алксеева і З. Браварскай, артысты Б. Дакладская і Е. Рышковіч, рэжысёр Б. Фрын, дырэктар тэатра А. Тацічан, работнікі цыхаў Г. Злотні-каў, І. Гурыцін, М. Пражытыка і брыгад-зір Фрын П. Лабкоўскі.

«Вялікай радаснай падзеяй для кіеў-ляно, — пісала газета «Прада Украіны» 27 ліпеня, — з'явіўся прыезд адна-го з лепшых тэатраў СССР — Беларускага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. Ён ужо знаёмым кіеўлянам па

сваіх ранейшых гастроліх, і мы былі рады сустрэцца з ім зноў».

Беларускі акадэмічны тэатр прыеў у Кіеў дэсяць спектакляў. Сярод іх — адзначаныя дыпламамі першай ступені на Усеаюзным аглядзе драматычных і музычных тэатраў і прысвечаныя 40-годдзю Вялікай Кастрычніцкай сацыялі-стычнай рэвалюцыі «Грошы год» А. Кашлера (рэжысёр Л. Рахленка), «Ліса і вінаград» Фіеўрада (рэжысёр В. Фрын) і спектакль «Забойцы ўсім» Пазыма Хікмета (рэжысёр В. Фрын), які атрымаў дыплом на III Праблём-нага тэатральнага фестывалі ў Гаіле.

З вялікімі поспехамі прыйшлі ў Кіеве спектаклі «Хто змяціа ашчымі» К. Крапіны і «Наўліка» Янкі Купалы. З беларускіх спектакляў паказаны тасема «Пакуль вы малады» І. Мележа і «Простая дзячына» К. Губарчыка.

Тэатр панаваў на гастроліх 43 спектаклі — у Кіеве, на п'есы, у завод-скіх клубах, у вайскай часці і па тэле-візару. Прагледзела спектаклі 17 ты-сяч чалавек.

Тэатр наладзіў творчыя сустрэчы з рабочымі кіеўскага арматура-машына-будавнічага завода «Ленінская кузня» і Дарніцкага шаўковага камбіната, з калгаснікамі Іванкаўскага, Дымерска-га, Пераслаўскага, Рымшчыўскага, Ма-караўскага раёнаў, вёскі Казаравічы Кіеўскай вобласці і Асцёрскага раёна Чарнігаўскай вобласці.

У пісьме тэатру калектыву аднаго са старэйшых і перадавых заводаў украін-скай сталіцы «Ленінская кузня» піша: «Нам радуе, што ў гэты поезд вы

дабіліся яшчэ большых поспехаў і з'яўляецеся адным з лепшых тэатраў СССР, аб чым сведчыць майстэрская ігра артыстаў тэатра, якія стварылі аркія і праўдзівыя вобразы».

Ва Украінскім тэатральным тавары-стве адбылося абмеркаванне работы тэатра, на якім з дакладамі выступілі тэатральны крытык Нісун і рэжысёр Казеўскі. Яны далі высокую ацэнку спектаклям і творчасці беларускіх май-стэраў сцены, асабліва работам Г. Гле-бава, Б. Платонава і П. Малчанова.

Былі адзначаны і недахопы. Гэта дацьчыць перш за ўсё рэпертуару тэатра. У ім мала беларускіх п'ес на су-часныя тэмы. На гастроліх не былі паказаны творы такіх драматургаў, як М. Горкі, А. Астроўскі, Л. Талстой і інш.

— Вельмі шкада, — гаварыў Казеўскі, — што мы не бачылі на га-строліх украінскіх п'ес у выкананні такіх вядомых майстроў тэатральнага мастацтва. Недастаткова ўвагі ўва-ляецца масавым сцэнам.

Гэтыя напрокі павіны быць ўліча-нымі тэатрам.

31 ліпеня адбылося закрыццё га-стролей. Тэатр вышанаў старэйшых майстэраў мастацтва Гнат Патрывіч Юра і прадстаўніц заводаў. Разам з кветка-мі на сцэну было пададзена сардэчнае пісьмо гледача Н. Харужанкі, у якім былі выказаны гарачыя пахучы кіеў-ляно да Беларускага тэатра.

Я. ПЯТРОЎ.

Цікавыя сустрэчы

Клуб калгаса імя Ільчы Мінскага раёна — адзін з лепшых у вобласці. Зала з калоніямі і разамі крэслаў, шыкоўныя партыі на вокнах і акасіміяныя заслоны дэсць вялікай па парохіх сцены робяць гэты клуб надалей прыгожым і ўтульным. У мінулы суботу да клуба з усіх бакоў надыходзілі аўтаматным з па-спрынітцаму апрашчанымі калгаснікамі. У гэты вечар у госці да калгасараў ўпершыню прыехаў адзін са старэйшых музычных калектываў рэспублікі — сімфанічны аркестр Беларускай дзяржаўнай філармоніі. З хваляваннем чакалі артысты пачатку кан-цэрта. Як сустрэньне выступ-ленне аркестра слухачы? Ші не знамала складаная праграма канцэрта? Які творы больш спадзяваюцца аўдыторыі?

Але вось у зале ўстанавілася цішыня, над радамі слухачоў пранясліся першыя гукі ўвер-шоры да оперы «Руслан і Люд-міла» Глінкі. Яе змянілі «Вальс-фантазія», увершоры з «Лебядзі-нага возера», увершоры Шіко-скага «Святая на Палесці». І з кожным творам хваля і адзі-дзіментаў усё нарастала і на-растала, а пасля выканання аправоак беларускіх народных песень і песень Алоўнічкова, Са-калоўскага, Макараўскага, Ду-наеўскага і Салаўева-Сялога ператварылася ў спраўданае за-хваленне. Калі адгучалі апошнія акорды апошняга твора праграмы, салістаў і арты-стаў аркестра літаральна закі-далі букетамі і пад авалюю слухачоў ад імя калгаснікаў уручылі дарыгі падарункаў — уаіты стужкамі і кветкамі пер-шы сноп салістаў калгасна-га жыта новага ўраджаю.

Двама канцэртамі ў калгасе імя Дзяржынскага і імя Ільчы закончыў летні сезон сімфані-чы аркестр Белдзяржфілармоні-і. Многа новага і цікавага пры-нес гэты сезон слухачам і калектыву. За два з палавінай месяцы аркестр даў каля шасці-дзяткі канцэртаў у парках буйнейшых гарадоў рэспублікі.

Больш як паўтара месца рыхтаваўся калектыву да гас-

тэра-Корсакава, Глазунова-Лядова, Ваха, Сен-Санса, Ліста, Вердзі, Сметаны, Двор-жака, Сібеліуса, Раўселя. Ба-гато заявак паступіла і на выкананне твораў савец-кіх кампазітараў. Сярод іх можна назваць Аліна-цэную сімфонію Шостакаві-ча, Сёму сімфонію Пракофье-ва, «Кавказскія эскізы» Іпа-літава-Іванова, сімфонію Пу-кста, Багатырова, Цікоцкага, «Партызанскую быль» і «На-рань Алоўнічкова, творы Ча-чатурана, Дунаеўскага і іншых.

Забудзе ажыццелена было ў час гастролей аркестра каля стала, за якім лектар філармо-ніі Л. Аўрабаў даваў музычным кансультаты і адказваў на пытанні слухачоў. Амаль на ўсіх гарадах найбольшае коль-касць пытанняў задавалася аб сімфанічным аркестры, яго складзе, асобных інструментах, гісторыі стварэння, прычынах пэ-сальна выканаўш, дырыжор-ах, артыстах, партытурах і г. д. Многа пытанняў і часам нялё-кіх для адказу, узнікала аб асобных кампазітарах і іх твор-часці, аб формах музычных твораў.

Чацка пытанняў была вы-клікана Міжнародным конкур-сам імя Чайкоўскага. Некаторыя прасілі адказаць ці ёсць музычны творы на тэмы Маякоўскага, што такое элек-тронная музыка, адынафія, пра класічныя савецкую оперу.

За час гастролей аркестр вы-ступіў не толькі ў парках. У Магілёве калектыву наведваў рабочы і служачы завод аўтапрычылаў, у Гомелі — Па-лацк чыгуначнікаў імя Леніна, у Гродна даў канцэрт, прысвечан-ны Дню чыгуначніка. У час летняга сезона з аркестрам вы-ступілі салісты філармоніі Т. Лук'янава, Р. Аўтаномова, А. Кур'янава, В. Дуброўскага, Д. Зубрыч, А. Самардаў, і са-лесты тэатра оперы і балета С. Удзілішніка і даўраў Усе-аюзнага конкурсу музыкантаў-выканаўцаў М. Гальд-штэйна. Вялікую цікавасць вы-клікалі канцэрты Беларускай музыкі з удзелам кампазітараў Р. Пукста (Гомель) і Д. Лу-каса (Брэст).

Палоздзчыні вынікі летняга сімфанічнага сезона, трэба ад-значыць, што ён быў адным з найбольш цікавых і аднакіх за апошнія гады. Акрамя гара-доў, у якіх аркестр бываў неаднаразова, калектыву ўпершы-ню пазнаёміў са сваім выка-наўчым майстэрствам жыхароў буйнага прамысловага і куль-турнага цэнтры Брэста і знай-шоў там многа новых сяброў — шычычых аматараў музыкі.

Значна павялілася цікавасць да сімфанічнай музыкі і ў дру-гіх гарадах. Цяпер смела мож-на сказаць, што сцяжардзінні аб тым, што летнія канцэрты ў абласных гарадах — з'яўляюцца рашчэнаў і аркестр там «не пройдуць, абвернуты жыццём. У гэтай сувязі хочацца пажа-лаць, каб канцэрты ў такіх га-радах, як Гомель, Віцебск, Брэст, Гродна, не абмяжоўва-ліся толькі летнім перыядам, а рэгулярна праводзіліся і змой. Для гэтага трэба ўсе магчымыя.

Многа каштоўнага даў летні сезон і калектыву аркестра. Ня-гледзячы на напружаны пра-

цу, складаны праграмы кан-цэртаў, частыя і працяглыя пераезды з горада ў горад, кожны з артыстаў аркестра быў усхваляваным гарачым пры-ёмам, удзячнасцю слухачоў, а-сабліва вядомым, што яго маста-цтва патрабонае народам. А гэта ўсхваляванне наўважы працу калектыву асаблівым сэнсам, робіць не мэтакараванай і рад-скай.

Філармонія ў сёлетнім, юбі-лейным сезоне большую ўвагу ўваляла творчасці савецкіх кампазітараў. У праграмах Бе-ларускай музыкі побач з про-вішчымі кампазітараў старэй-шага пакалення Цікоцкага, Алоўнічкова, Пукста, Лукаса і другіх аўтараў прывішчым малады кампазітараў Глебава і Чарадзічкі.

Немала абмянуць і недахопы. Нягледзячы на тое, што ўсе праграмы канцэртаў былі скла-дзены мастацкім кіраўніком і зашчынены мастацкім савет-ам філармоніі — да пачатку гастролей, многія з іх амаль у дзень агляду аркестра былі ўскладзены навава. Амаль ні ў адным з гарадоў тэмы жаншор-таў не даваліся ў паслядоўнасці, якая была вызначана ў афі-шысах. Дарэчы, і з афішы немала было дакладна даведацца аб праграме таго ці іншага кан-цэрта. І толькі ў Гомелі зрэч-ка вышывалася праграма чар-говага канцэрта, ды і тая была напісаная нечытабельна на ма-ленькім кавалчыку паперы. Не абмяшлілася і без анекдатычнага выпадку, калі ў Брэсце ў пра-граме савецкай музыкі «на біс-бэлі было выканана... увершора Шітрауса «Літучыя мышы! Ха-целася б тасема пахучы ў кан-цэртах больш вядомых бела-русскіх майстроў мастацтва, асабліва інструменталістаў».

Падарунак, які атрымаў ад калгаснікаў калгаса імя Ільчы калектыву аркестра, — гэта не толькі прыгожая форма ўдзяч-насці слухачоў выканаўцам. Падарунак гэты абавязвае ўвесь час памятаць аб самай галоўнай і пачэснай задачы — аб неабходнасці несці сваё ма-стацтва народам, збіраць свае ха-даскі-канцэрты для калгаснікаў у аажкі спок, як робяць гэта руліўная працаўнікоў са-цыялістычнай сінскага гаспа-даркі.

Яшчэ некалькі год назад канцэрты сімфанічнага аркестра ў калгасях і рабінных шітра-рах рэ

Правільна асвятляць творчасць вялікага паэта

У апошні час вучэбна-педагагічнае выдавства Міністэрства асветы БССР усё больш і больш выдася вучэбных дапаможнікаў і метадычнай літаратуры. Пачалі, нарэшце, з'яўляцца першыя метадычныя дапаможнікі па беларускай мове і літаратуры.

Зроблены першыя крокі ў выданні кніг, якія прысвечаны вывучэнню ў школе творчасці пасобных беларускіх пісьменнікаў.

Нядаўна выйшла кніга П. Сонцава «Вывучэнне творчасці Янкі Купалы ў школе». Як відаць з прадмовы да кнігі, П. Сонцаў не проста ўваў на сябе ролю дарачка наставіцкага па метадычных пытаннях, азважаны з выкладаннем творчасці Янкі Купалы. Разам з гэтым ён сімкнуўся даць ідэальны аналіз выдатных твораў вялікага беларускага паэта ў сувязі з адначасова з аналізам мастацкай формы» (падкрэслена намі.—Д. Б.). Такі намер аўтара траба толькі адзіць.

Як жа П. Сонцаў справіўся са сваёй задачай?

Вучні ў школе з творчасцю Янкі Купалы знаёмяцца амаль на працягу ўсяго часу навучання. Праўда, у V—VII класах (мы ўжо не гаворым аб пачатковай школе) вывучаюцца толькі асобныя творы ў плане літаратурнага чытання. У старэйшых класах творчасць паэта разглядаецца ў курсе гісторыі беларускай літаратуры. І таму зусім правільна, што сваю кнігу аўтар і пабудоваў з улікам гэтага.

Першы раздзел кнігі прысвечаны агульнаму агляду жыццёвага і творчага шляху паэта. Далей чым праступіць да вывучэння асобных твораў, наставіцкі павінен мець у думках аб усяй творчасці пісьменніка. Гэта правільна. Аднак адрозне ж кідаецца ў вочы, што агульны агляд аўтар пісаў, прытрымліваючыся толькі аднаго кірунку. Мы маем на ўвазе выданы ў 1952 г. музей Янкі Купалы зборнік матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці паэта. У выніку атрымалася не аналіз творчасці, а лепіе жыцця паэта, пабудаваны ў асноўным на ўспамінах.

Янка Купала пачаў пісаць вершы напярэдні рэвалюцыйны 1905 г. Але П. Сонцаў, гаворачы аб пачатку літаратурнай дзейнасці паэта, нажал, не дае характарыстыкі эпохі, нічога не гаворыць аб вытоках яго творчасці. Тут жа аўтар піша: «ёсць падстава меркаваць, што ў першы раз 1902—1904 гг. Янка Купала напісаў намала вершаў». Між тым вядома, што ўжо даўно знойдзены 22 ранішкі вершы Янкі Купалы на польскай мове.

У першым раздзеле кнігі змяст неакаянасныя. Так, сямі дзеясловаў Мінскага рэвалюцыйнага нумізматична Самойла ператварыўся ў Самойлава, а памешчык Гарцінг стаў Гарцінім.

На стар. 10 напісана, што Янка Купала вучыўся ў Мінскай прыхадскай падрыхтоўчай школе. На самай справе гэта была не прыхадская, а прыватная школа. Прыёсар Б. Эпімах-Шыпіла ўзначальваў выдавецкае таварыства, але гэта не значыць, што ён быў выдаўцом твораў Янкі Купалы.

У 1908 г. паэт аднавіўся з работай у бібліятэцы «Знамя» працаваў і ў «Нашай нівы», а не толькі «збіраўся» з рэдакцыяй гэтай газеты (стар. 21).

Перадкі паэтычных недакладнасцей можна было пачакаць. Але справа не толькі ў памылках, дапушчаных па неахайнасці або па няведанню фактычнага матэрыялу. Памылковыя сцвярджэнні часам проста скажоныя ідэямі змест твораў. Па Сонцава, напрыклад, выходзіць, што Янка Купала толькі «падарыў» лепшыя трагедыі рэвалюцыйна-дэмакратычнай назой будніцых прадаўцаў рускай і ўкраінскай літаратуры.

Прытлумачыў раздзяленне ідэямі змест пэрама «Іна і Я»: аўтар лічыць, што паэт будучыю свабодную творчу людзей узяў за «абажыванна, як працу чалавека толькі на самага сабе».

У наступных раздзелах П. Сонцаў разглядае асобныя творы Янкі Купалы, вывучэнне якіх прадугледжана праграмай школы.

Адзін з будніцых недахопаў гэтых раздзелаў—тое, што аўтар пры аналізе вершаў і пэм Янкі Купалы амаль нічога не гаворыць аб спецыфіцы літаратуры, мастацкіх вобразах, майстэрстве мовы. Апрача метадычных парадаў (якія пытанні патрабуна задаць вучням, па якому плану разглядаць твор і г. д.), у кнізе падаецца ў асноўным пераказ зместу. Праўда, аўтар, аналізуючы пасобныя творы, звяртае ўвагу на іх ідэйную накіраванасць, робіць пэўныя вывады. Варта, аднак, прадманастраваць гэта на некаторых прыкладах.

Разглядаючы верш «Я мужык—беларус», П. Сонцаў гаворыць аб тым, што «для свайго верша Янка Купала вымарыстаў і напэўны, рытмічны двухстопны анапест, які таксама нагадвае народную песню і які даволі часта сустракаецца ў творчасці А. Кальцова». На аснове гэтага моманту (ужывання анапеста Купалам і Кальцовым) П. Сонцаў адрозне ж робіць вывад: «верш «Я мужык—беларус» лішні раз сведчыць аб цеснай сувязі двух братніх літаратур — рускай і беларускай».

Калі ж гутарка заходзіць аб народнай легендзе, звязанай з вобразам гусяра (паэма «Курган»), аўтар піша, што «кожны чалавек можа знайсці сваё існасць, калі вярнуцца да гусяра». І тут жа атаварства, што гусяра «яна нешта такое, чаго людзям не аразумець».

Аналізуючы верш «Мужык», П. Сонцаў так распірае ідэйны змест верша: «Ніякіх здыбычкі цывілізацыі і культуры не крапаніць мужыка... Сем разоў мужык сказаў, што ён сапраўды дурань» (падкрэслена намі.—Д. Б.). І толькі крык пратэсту «Я буду жыць!» гаворыць аб тым, «што мужык падняўся на барыцьбу за свае чалавечыя правы».

Ші ж можна так спрашчаць? Або лічць прыклад. З верша «Мы людзі свабодныя» П. Сонцаў прыводзіць наступную сфразу:

З-за таго з гromaм! Слая нязмерная! Пару з бліскавіцамі! Служыць нам верна.

П. С. Сонцаў. Вывучэнне творчасці Янкі Купалы ў школе. Рэдактар У. Сарока. Дзяржаўнае вучэбна-педагагічнае выдавства БССР, Мінск, 1958.

І вывад таксама гэтым: «спару з бліскавіцамі падпарадкаваны савецкаму чалавеку» (стар. 61).

Выкладзе парачанні аналіз пасобных твораў, вобразаў (паэма «Вандароўна», драма «Раскіданае гняздо» і інш.).

Пры разглядзе драмы «Раскіданае гняздо» аўтар прытрымліваецца няправільнага погляду на вобраз Старца. Гэты вобраз ён атэасамлівае з вобразам Лукі з пэсы «На дне» М. Горькага. Так, на стар. 139 напісана: «Старца проціпастаўляе (Незнамяна—Д. Б.) ідэю прымірэння з жыццём... Гэта вядомы чалавек, гэта тыпчыны герой, які адважна сабе хартаванне жабыцтва». Праўда, далей аўтар піша аб супярэчнасці ў светапоглядзе Старца, аб яго спачуванні таму шляху, на які выйшаў Сымон. Але галоўным у вобразе Старца бачыць толькі «справядлівае прымірэння і пакорлівасці жыццю» — не зусім правамерна. Няправільна трактуецца і вобраз Незнамянага.

У кніжцы кнігі, у раздзеле, які прысвечаны заключным змяткам па творчасці Янкі Купалы, аўтар коротка, на двух старонках, спрабуе даць тлумачэнне метад сацыялістычнага рэалізму. На наш погляд, больш метадачна было б даць напачатку аб сацыялістычным рэалізме перад тым, як пераходзіць да вывучэння літаратуры савецкага перыяду.

Аўтар дапускае некалькі і ў іншых раздзелах кнігі. Так, ён піша, што ў 1925—1928 гг. вышла з друку некалькі кніг Янкі Купалы з творами савецкага часу, калі вядома, што такія кнігі з'яўляюцца толькі зборнік «Вясновыя».

На стар. 131 гаворыцца: «Янка Купала любіў падкрэсліваць, што яго светапогляд і жыццё пэўна адбілася ў яго творах». У падрыхтоўцы гэтай думкі П. Сонцаў прыводзіць аўтабіяграфічны (?) факт: «у дзед паэта пан Радзійка калісьці адараваў яго». Каментарый гэты прыклады не патрабуюць.

Мы не бярэмся разглядаць, наколькі каштоўны метадычны парады аўтара, але некалькі слоў і аб гэтым патрабуна сказаць.

Вывучэнне творчасці Янкі Купалы ў васьмым класе пачынаецца з разгляду жыццёвага і творчага шляху паэта. П. Сонцаў ракамендуе высветліць наступныя пытанні: «у чым асаблівасці пісьменніка як мастака і мысліцеля; як развіваўся стыль пісьменніка і г. д. Праўда, гэты план узяты з кнігі В. Галукоўна «Метады вывучэння літаратуры», аднак аўтар наўрад ці трэба было яго запачыць, бо аразумела, што вучні васьмага класа аказалі на гэтыя пытанні не могуць».

Не зусім дакладны і аўтара і стыль. Амаль на кожнай старонцы можна спачкаць выраз, накітаст: «Верш «А хто там ідзе?» добра вядомы вучням з VII класа». Пяпер пры паўтарэнні наставіцкі ставіць яго ў пэўнае месца». На стар. 103 слова «мужык» ужываецца 14 разоў і слова «сцяжына» — 8. П. Сонцаў часта калястаецца тэрмінам «план вобраза» (?) (Надкрэслена намі.—Д. Б.).

У пачатку рэцэнзіі мы адзначалі, што П. Сонцаў паставіў перад сабой мэту даць не толькі метадычныя парады, але і ўсебаковы аналіз творчасці Янкі Купалы, гэта значыць, што кніга адначасова з'яўляецца і нечым накітаст дадаследавання літаратуразнаўчага характару. Але даволі параўнальна разбор пэрама «Барысаў» (стар. 170—172) з аналізам гэтай жа пэрама ў кнізе Я. Мазалькова, як наглядна відаць, што П. Сонцаў проста пераказвае тое, аб чым напісана раней. Тое самае адносіцца і да другіх раздзелаў («Творчасць Янкі Купалы ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны», «Жыццё і творчасць Я. Купалы ў савецкі час» і г. д.).

Вучэбна-педагагічнае выдавства аказана аказвае наставіцкім дапамогу дапамогу, выдуючы вучэбныя дапаможнікі. На жал, кніга П. Сонцава «Вывучэнне творчасці Янкі Купалы ў школе» карысць выкладчыку беларускай літаратуры не прынасець.

Д. БАРОДЗІЧ.

Эдуард ВАЛАСЕВІЧ Гурман

(Б А Й К А)

Сапраўднае народнае мастацтва Не прыдзе астаць і труканца, А ёсць жа штучна-пісаны! «Прастанароднай» ёжы не ўжываў Гурман:

Калусты, бульбы, перахачкі... На хуці «каладва» ён, што шаман, Гутуючы ласуны і прысмакі, І ў вочы ўсім пускуў туман: — У кулінарны дасягнуў я незвычайнага прыграсу!

Такія па сваіх раіснтах вынайшаў дакладнась, Якіх не каштавалі нават караці! Не жа, а само мастацтва! Ды «выбрыві» Гурман падалі, Ён стаў ахвярай ўласнага штучнаства. Адночыі атруціўся небарак... Хоць трасні—страўнік не прымае страм, Ні марынараў тых, ні тонка прыпрам.

Нібы ён захварэў на рак... На проты харч глядзец не можа нават... І блізка не падносі! Як чорт ад адаму ён верне нос... Аж стражне ўсёго, аж даскрыўся вантробы.

— Што за харобата? Які ж яму наставіў дыягназ?— Шалтаўся ўрачы пацукі,— Скуць прыласае такоі ліка? І прыпсылі... горкай солі, ці рышмы... Ды не паможа тут і медыцына.

Той страўнік, што ніякай ёжы не прымае— Сам вартасці не мае!

Флюгер

(Б А Й К А)

Адкуль ні дзьмухне, ні павее вешчор— На вялічуху адразу флюгерок Свой курс мяняе.

Так кан'юктуршчык нос па ветру скрозь трымае.

Украінскі часопіс

Не толькі на Украіне, але і ў Беларусі, напэўна, з вялікім задавальненнем даведваюцца аб нараджэнні новага часопіса «Вясевіт», асноўнае ўкраінскае літаратурнае і мастацкае часопіс.

«Вясевіт» — на космас, а ўсёс свет — змяня шар, часоўны дзвума з рознага колеру скуры, розных звычай. Сярыць дружбе, узамарузаемяню між народамі, міраму сусізнаванню двух сцяг, лепшаму азнамяненню ўкраінскіх чытачоў з жыццём зарубажных краін, з іх літаратурай і мастацтвам, барацьбу за мір ва ўсім свеце — вось задача, якую наставіў перад сабой новы ўкраінскі часопіс «Вясевіт».

Упершыню ў гісторыі ўкраінскай культуры з'яўляецца на свет тоўты часопіс, яком прысвечаны жыццю за рубжом. Яго з'яўленне выклікала ўсё ўзрастаючы суязавы Савецкай Украіны з украінскай народнай дэмакратыі і прагрэсіўнымі дзеячамі культуры краін капіталістычнага лагэру.

Нараджэнне часопіса «Вясевіт» літоўцы выдатны дзеячы літаратуры многіх зарубажных краін.

«Вясевіт» — літаратура-мастацкі часопіс. Значнае месца ў ім зоймуць мастацкія творы пісьменнікаў краін народнай дэмакратыі і прагрэсіўнага пісьменніцтва краін капіталізма. Ужо ў першым нумары часопіса змяшчаюцца многа цікавых твораў. Сярод іх — аповяды вядомага французскага пісьменніка Андра Стэлы «Месце Ванес», грэчаскага пісьменніка Нікаса Панапэрыліса «Бабулка», наведана літвінскага пісьменніка Міхаіла Нуайме «Вяслоўная», раман

турчэскага пісьменніка Ахрана Ханчэрліюгу «Вялікая рыба», аповесць беларускага пісьменніка Георгія Караславава «Адгалоскі Кастрычніка». Пазія прадстаўлена ў нумары кітайскай народнай паэмы «У выр павы ляцці» і перакладзе на ўкраінскую мову Л. Перавайскага, вершамі Пампьеў Сірано дэ Валье (Гандурас), Юзефа Озга Міхальскага, В. Слабодніка (Польшча).

Пад рубрыкай «Са скарбніцы сусветнай літаратуры» ў часопісе надрукаваны артыкул вядомага польскага крытыка Г. Маркевіча аб супярэчнасцях у творчасці Стэфана Жаромскага. У раздзеле «Крытыка і публіцыстыка» змяшчаюцца артыкулы ўкраінскага канадскага пісьменніка-публіцыста П. Краўчэка «Пісьмы з Канады».

«Вясевіт» не толькі літаратура-мастацкі, але і грамадска-палітычны часопіс. На яго старонках чытаць знойдзе разнастайны матэрыял публіцыстычнага і палітычнага зместу. Памфлет, фельетон, артыкулы на грамадска-палітычным тэме сучаснасці, інфармацыйныя зметкі, хроніка, карыкатура — усё гэта жары шырока прадстаўлена ў нашым часопісе.

У першым нумары часопіса «Вясевіт» надрукаваны таксама рэцэнзіі на новыя кнігі зарубажных пісьменнікаў і крытыку. Значную цікавасць уяўляе раздзел, у якім друкуецца скарачаны пераклад на ўкраінскую мову некалькіх раздзелаў з новага твора «Там за ракой — Аргентина» вядомага падарожніка, чэска-славацкага інжынераў Іржы Ганзелкі і Міраслава Зікмана. Многа цікавых назіранняў адлюстравана і ў фотарэпартажы М. Казлоўскага «Яноў».

Часопіс, апрача таго, багата ілюстраваны. У першым нумары чытаць знойдзе каларыяныя рэпрадукцыі твораў рымунскіх мастакоў. Ім прысвечаны артыкул ўкраінскага мастацтвазнаўцы Ірыны Бломнай «Гаманіскае выхадзене мастацтва».

Галоўныя задчыі ставіць перад часопісам «Вясевіт».

Г. КАНАВАЛАЎ.

Летапіс гераічнага змагання

К. ХРОМЧАНКА

Наша эпоха багатая падзеямі, якія прыцягваюць і будуць прыцягваць увагу не аднаго пакалення. Задача пісьменніка — паказаць гэтыя падзеі не ў абстрактных абгульчэннях, а як рэальныя справы канкретных людзей. У беларускай прозе і драматургіі выразна напамілае імя Імяна да таго пакалу народнага жыцця. У апошні час з'явіўся пераг твораў аб Кастрычніцкай рэвалюцыі, грамадзянскай вайне, Вялікай Айчыннай вайне, у якіх шырока выкарыстоўваюцца гістарычныя факты і якія ўзодзяцца гістарычна рэальна асобы. Гэта сведчыць, што пісьменнікі глыбей праінакваю ў сутнасці гістарычных падзей, паказваючы іх сапраўднага творцы — чалавека новай эпохі.

Пасяховую спробу па-мастацку адлюстравана гісторыю барацьбы народа зрабіў Піліп Пестрак сваім раманам «Сустрэнемся на барыкадах». Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў. Твор Пестрака — адметная з'ява ў літаратуры не толькі на самому жыццёвым матэрыялу, але і на жанравы прыродзе, па сюжэтна-кампазіцыйнай структуры: гэта — гісторыка-рэвалюцыйны раман. Выход яго ў свой час узніклай спрэчкі адносна таго, што павінна быць першарядова аб'ектам адлюстравання ў мастацкім творы — гістарычны падзея ці чалавек. Усё інаво гаварыць на доказе беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве (1955 г.) аб творы «Сустрэнемся на барыкадах» як аб «вясевітскай» рэалістычнай савецкага раману, характэрнай тым, што апрача раскрыцця чалавечых характараў, паказу пэўнажных малюнкаў і г. д. пісьменнік узодзяць чытача ў гісторыю народа, прымушае яго прымаць разам з героямі кнігі значныя прымежжы часу.

П. Пестрак своеасабіта падыходзіць да жыццёвага матэрыялу. Мастацкае асветленне рэалістычна спалучаецца ў рамане з хранікальна-гістарычнай дакладнасцю ў паказе падзей. Пісьменнік шырока выкарыстоўвае факты, ужывае сапраўдныя дакументальныя даныя, публіцыстыку, газетныя паведамленні, прадваіна адлюстравана асноўныя этапы гісторыі Заходняй Беларусі 20—30-х гадоў.

Захаванне гістарычнай асновы твора не азначае, аднак, пратакольнага адлюстравання падзей. Жыццёвыя факты пісьменнік па-мастацку пераасэнсоўвае, падпарадкоўвае сваёй эстэтычнай мэце, ужывае і асвятляе іх у адпаведнасці з творчай задумай, з разніццём сюжэта, паказам дэсу герояў, адначасова падкрэслівае галоўнае і апускае другараднае, неупавае. Мастацкасць і гістарызм знаходзяцца ў існаванні спалучэнні: мастацкія вобразы і малюны твора адлюстравваюць гістарычную праўду аб жыцці і барацьбе народа і адначасова надаюць ёй канкрэтную, адчуальную форму.

Піліп Пестрак, як відаць, сам не адрозне знайшоў такую форму раману. Першы раздзел «Сустрэнемся на барыкадах» ахоплівае параўнальна невялікае кола падзей і асоб. Пісьменнік паказвае побыт жыхароў глухой палескай вёскі Западнай мястэчка Глушчэ, жыццё рабочых дэспітальнага завода ў першыя гады беларускай акупацыі. У цэнтры ўвагі сям'я Касцючэнаў, у прыватнасці малады хлопец, які іступнае з самага пачатку як галоўны герой твора. Аўтар паступова вядзе свайго героя пэўнажым дарогам, сутыкае яго з усё новымі людзьмі, робіць сведкам аб'яўленні міжох падзей. Мы бачым узнікненне і размах партызанскага руху, дзейнасць камуністычнага падполля, дзейнасць сялянства. Нароўне з'явіцца новыя імяны ўваемамоціні Андрэя з Надзея Харашына, Заендзіца, што дзейнічае ў далейшым будзе разгортвацца вакол гэтай лініі і твор не выйдзе з рамак звычайнага сацыяльна-бытавога раману. Аднак пісьменнік больш раўнаду знае дзе сваіх герояў з гістарычнымі падзеямі. Рамкі твора ўсё больш пашыраюцца, героі выходзяць на вялікі грамадскі прастор, уключаюцца ў бурны патак жыцця. У поде зорку мастацка трапляюць усё новыя і новыя персанажы, унікаючы новыя сюжэты ліній, дзейнічаючы пераасіцца ў Вільню, Бельсток, Гродна, Варшаву, Брэст, Заходнюю Украіну, апаўдзінае набывае шырыні ачыны размах. Раман на жанру набліжаецца да гістарычнай хронікі. У ім дакладна адлюстравана многія гістарычныя падзеі, асноўным героем становіцца ўвесь рэвалюцыйны народ, паказаны як праз раскрыццё асобных персанажаў, так і праз шматлікія масавыя сцены.

Аднак для хронікі ў творы не халае сапраўдных гістарычных асоб. Героі Пестрака, пры іх даволі блізім падабенстве з многімі рэальнымі асобамі, з'яўляюцца тым не менш мастацкімі вобразамі, пры стварэнні якіх аўтар шырока карыстаўся ўсім магчымым сродкам мастацкай тыпізацыі. «Сустрэнемся на барыкадах» вышчыталіваўся такім чынам у своеасабіта форму мастацкага твора — гісторыка-рэвалюцыйнага раману.

П. Пестрак не ставіў перад сабой задачу адлюстравана важнейшыя гістарычныя падзеі канкрэтна або паказаць якія-небудзь канкретныя гістарычныя асобы. Ён імкнуўся, прытрымліваючыся рэальнай гістарычнай асновы, раскрыць найбольш істотныя з'явы народнага жыцця, уваасобіць у мастацкіх вобразах рысы сапраўдных канкретных людзей. У гэтым — характэрная асаблівасць «Сустрэнемся на барыкадах» як гісторыка-рэвалюцыйнага раману.

У творы Пестрака па-мастацку асэнсаваны такія гістарычныя факты, як напад невялікай групы партызан на вядомага цыгкі непадалёку ад станцыі Луцінеч, азначэнне партызанам у касце дэцэці памешчыкаў на Наварудзіне ў 1922 г., дэманстрацыя пратэсту супраць разгрому грамады ў г. Косаве 3-га лютага 1927 г., забастоўка варшаўскіх трамвайшчыкаў ў 1931 г., паўстанне сялян Брэстчыны ў 1933 г. і інш.

Пісьменнік не толькі адлюстравана гісторыю барацьбы народа зрабіў Піліп Пестрак сваім раманам «Сустрэнемся на барыкадах». Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў.

Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў.

Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў.

Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў.

Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў.

Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў.

Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў.

Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў.

Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў.

Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў.

Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў.

Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў.

Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў.

Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў.

Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на працягу дваццаці гадоў змагаліся за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне супраць беларускіх акупантаў.

Пісьменнік не толькі расказаў аб бачным, але і шырока паказаў простых людзей з народа, якія на

